

Deschambault Bildirgesi: Quebec Kültür Mirasının Korunmasına Yönelik Tüzük (ICOMOS, 1982)

Deschambault Declaration: Charter for the Preservation of Quebec's Heritage

Quebec Anıtlar ve Sit alanları Konseyi tarafından kabul edilmiş, ICOMOS Kanada Fransızca Konuşan Komite, Nisan 1982

Neden Tüzük?

Savaş sonrası dönem, tüm dünyada insanların yaşam bişimlerini yeni sosyoekonomik koşullara uyumlaştıran, endüstrileşmenin, şehirleşmenin, tüm değerlerde yaşanan gelişmelerin sonuşlarını ve tüketicisi sınıfı eleştiren çeşitli düşünce akımlarının yayılımına şahitlik etmiştir. Aşını ya da makul düzeyde bu ideolojiler insanların korunmaya layık olan bazı değerlerin farkına varmasına yardımcı olmuştur. Bu değerler bizlere atalarımızın miras bıraktığı mimari ve sanatsal değerlerdir.

Mirasın korunmasının temel ilkeleri pek çok ülke uzmanlarınca imzalanmış olan

1964 Venedik Uluslararası Tüzüğü'nde zikredilmiştir. Bu tüzüğün amacı ulusal mirası koruma çabalarını düzenlemektir. Daha sonra Amsterdam ve Nairobi'de bu girişim sadece birikimli mirası aktarmayı değil aynı zamanda miras kavramının kendisini de genişletmeyi amaçlayan bazı farklı ilkelerin de eklenmesiyle daha da genişletilmiştir. Bundan böyle insanlar ulusal mirasın her yönden korunmasını sağlamak istemişlerdir.

Bu hareket 1960'tan itibaren Quebec'de gözle görülebilir bir etki yaratmaya başlamıştır. Quebec hkmetinin bu alanda ilk eylemi 1972 yılında Kültürel Miras Eylemini kabul edecek bir Kültür Bakanlığı Kurmak olmuştur. Bu sayede Mirasımız yasa önünde değer edinmiştir. Buna karşın, Yasa'nın kabul edilmesinden önce bile, topluluk kendisini yapısal olarak farklılık gösteren ancak amaç olarak evre ve kültür mirasını koruma ortak düşüncesi altında birleşen ve hkmetin değişik birimlerini konuya vakıf kılan stratejiler geliştirmek Şekilde organize etmiştir.

Bu bireysel ve toplu bağlılık, koruma, topluluk katılımının desteklenmesi ve gelişme alanlarında önemli başarılar ile sonuşlanmıştır. Belediyeye ait, taşraya ait programlar ya da federal programlar, büyük ölçekli projeler ya da daha makul eylemler aracılığı ile Quebec halkı, miraslarına olan ilgilerini ve onu diriltmedeki kararlılıklarını göstermişlerdir.

The Conseil des monuments et sites du Quebec (Quebec Anıtlar ve Sitler Konseyi) bu tüzüğü bu çalışmaları desteklemek üzere sunmaktadır. Tüzük bir uyumlama rehberi, bir referans aracı, bir are ve her Őeyin üstünde mirasımız ile ilgilenirken edinmemiz gereken etik bir kanun olma niyetindedir. Bu tüzük önceki deneyimlerden ve Uluslararası düşünce akımlarından yararlanırken, içerdiği koruma ve geliştirme ilkeleri Quebec mirasının doğal, kültürel, tarihi koruması ile ilgili tüm birim ve örgütlerce uygulanabilir.

Quebec için özel olarak taslağı hazırlanmış bu tüzüğün ilk amacı kültürel kişiliğimizi ve böylece mirasımızın özel doğasını tanımlamaktır. İkinci olarak, bu tüzük insanları harekete geçmeden önce düşünmeye teşvik eder ve son olarak Quebec in belirli problemlerini ve miras gelişiminin ağdaş doktrinlerini hesaba katan olumlu ve nesnel bir eylem için ereve sunar.

2- Quebec'in Kültürel Ortamı

Quebec'in deneyimi ve kültürel özellikleri tarihi ile şekillenen belirli bir çevrede bulunan diğer ülkelere benzer. Bu çevrenin ana karakteristikleri sert iklimi, geniş toprakları, kuzey Amerika uygarlığını oluşturan orijinlerin Avrupa, Fransız ve Katolik kaynaklı belirli bir motifte oluşudur.

Burasının gerçek yerlisi olan Kızılderililerden zorla alınarak Quebec ilk olarak Fransız ve sonra British kolonisi haline geldi ve nihayet Kanada konfederasyonunu bir parçası oldu. Quebec'in siyasi tarihine, çoğunluğun İngilizce konuştuğu Kuzey Amerika topraklarında Fransız ve Katolik kökenleri koruma çabaları damga vurmuştur.

Bununla beraber bu çeşit bileşenler sosyal motifimizin gelişimine katkı yapmıştır. Zamanın seyrinde değişik yerlerden gelen göçmenler Quebec topraklarında savaş veren 3 orijinal gruba katılmışlardır. Bazen Loyalist ve İrlandalılarda olduğu gibi birden beliren göçler, bazen de İtalyan ve Çinlilerde olduğu gibi zamana yayılmışlardır. Göç hareketi zaman içerisinde azar azar Quebec nüfusunun fizyonomi ve anlayışını değiştirmiştir.

Bizim maddi mirasımız sadece bu kültürel özelliklerin karışımı ile değil aynı zamanda Uluslararası geçerliği olan bazı modalarla damgalanmıştır. Bunların arasında Victorian etkisi kuşkusuz en önemlileridir. Ama aynı zamanda "yeni sanat" gökdelen çağı ve pek çok diğer estetik ve teknolojik modalardan etkisi görülür.

Toplumların esas nedeni olan ekonomik hayat, Quebec nüfusunun dağılımı üzerinde büyük ihtimalle en büyük etkiye sahip olmuştur. En baştan beri çok ve az hacimli nüfuslanmış toplumlar kürk ticareti ile önem kazanmış alanlara yoğunlaşmışlardır. Derebeylik gayrimenkulleri ve İngiliz kasabaları tarımın gelişmesi için gerekli koşulları hazırlamışlardır. Toplumumuzun pek çok ögesi orman ürünleri ve madencilik endüstrisi ile kuzeye çekilmiştir. Son olarak ABD'nin harikulade büyümesinin geri tepmeleri yaşam tarzımız ve ekonomik modelimiz üzerinde azami öneme sahiptir: Etkili şehirleşme, yüksek tüketim düzeyi, geniş sanayi merkezlerinin kurulması, doğal, insani ve enerji kaynaklarının ulaşım ve taşınmasında gelişmeler.

İmajımızı şekillendirmede pek çok diğer faktör katkıda bulunmuştur. Katolik nüfusun çokluğu kilise ve manastırların yapısını teşvik etmiş ve kutsallığa dayanan sanatların artmasına etki etmiştir. İklim koşullarının sertliği insanların yaşam şekillerinde her şarta adapte olmaya zorlamıştır. Nüfus dağılımına bakıldığında çoğunluğun St. Lawrence havzasına yerleştiği görülmüştür.

Kültürel dokumuzun gelişimine katkıda bulunan tüm coğrafi, sosyal, tarihi ve ekonomik faktörlerin etraflı listesini sunmak anlamsız olurdu. Ama şunu söylemek yeterlidir ki düşüncelerin mayası gelenek ve alışkanlıklar, coğrafi bağlamda yer alan gelenekleri, folklorik yapıyı, zihniyetin, üslupların, mimarinin, sosyal yapının ve kısaca Quebec'e özgü olarak yaşama sanatının artmasına katkıda bulunmuştur. Bu kültürü oluşturan unsurlar aynı derecede ve aynı şekilde bütünleşmemiş olsa da önemlerinden şüphe duyulamaz. Bunlar bizim geçmişimizden destek alan ve güçlenen mirasımızı oluştururlar ve şimdiki nesiller için geliştirmeye devam etmektedirler. Bu dinamik büyümenin köklerinden ayrılmasına izin veremeyiz.

3- Bugünkü Durum

Bu tüzüğü yayınlama ihtiyacı duyduk çünkü mirasımız tahrip edilmediği ya da unutulmadığı durumda dahi tehdit altındadır. Bu problem elbette Quebec'e özgü değildir. Modernizasyon ve yeni hayat biçimlerinin takip edilmesinin sonucu olarak milli miraslar her yerde acımasızca tehlikeye atılmış olur. Bu da Gelişmenin bir bedelidir.

Quebec’de nüfuslu alanlar arasındaki mesafe ve toprağın genişliği daha az bütünleşik bir gelişime yol açmıştır. Bütün bu faktörler ulusal mirasımızın korunması adına tercih edilmeyen durumlardır. Sonuç olarak farkındalık göstermeli, diyalog ve danışmalarımızı arttırmalı ve toplumun güçlerini hareketlendirmek için daha fazlasını yapmalıyız.

İklim de mimari mirasımız ve tarihi kalıntılarımız açısından tehdit oluşturur. Özellikle don çözülmeye birleştiğinde Quebec’teki binalar üzerinde ciddi etkiler yaratır. Bu bölgede acil ve teknolojik açıdan yeterli eylemler gereklidir.

Sonuç olarak Avrupa ve Kuzey Amerika kültür mirasımız diğerlerinden daha az olmak üzere ancak en az onlar kadar gerçek bir tehlike ile tehdit edilmektedir. Çünkü bu kültür yakın zaman kökenlidir ve sadece kısa bir zamandan bu yana vardır. Farklı elementlerinin göreceli değerine karar vermek için sadece kronolojik sınıflandırmaya gitmek uygun olmaz. Kimse 18. yüzyıl kalıntılarına 19. yüzyıldan daha fazla değer yüklememelidir. Elbette eski şeyler daha az bulunur ve genellikle daha değerlidir ama her nasılsa bu meseleleri yargılamak bu incelik kullanılmalıdır.

Miras ve Korumanın Tanımı

Miras “doğa ve insanın ortak üretimi ve yaratımıdır, kendi bütünlüğünde yaşadığımız yer ve zamanı oluşturur.”

Miras gerçekliktir, toplumun iyeliği ve varlığıdır ve farkındalığımızı ve katılımımızı çağıran ve gelecek nesillere aktarabileceğimiz zengin bir mirastır.

(Ulusal Mirasın yorumlanması için Quebec Birliği, Terminoloji Komitesi, Temmuz 1980)

Yukarıdaki Miras kavramı mimariden ve binalardan daha fazlasını kapsayan daha uzak bir geçmişte tanımlanmıştır. Ne geçmişte ne de gelecekte miras zamanla sınırlanmaz. Yarının mirasını oluşturmak için dünün mirasını kullanınız ve onun doğal dinamiği olan kültür de sürekli yenilenir ve zenginleşir.

Miras, üç ana anlamı olan çok kapsamlı bir terimdir: Maddesel kültür (kültürel varlıklar), coğrafi çevre ve insan çevresi. İnsanlar kültürel varlıklar kavramını, yasa tarafından tanımlanmış olduğundan beri tanırlar. Hatırlamalıyız ki, resmi ve revaçta olan mimari, arkeolojik ve halk bilimine ait nesnelere, imgelere (ikonografi), yazılı arşivler, mobilya, sanat nesnelere, özet olarak içinde yaşadığımız, maddi çevre gibi tüm diğer gereç biçimlerinden örnekler de barındırır. Coğrafi çevre kendisini Quebec topraklarında kıyı, dağ ve düzlük olarak gösteren doğadır. Nadir, estetik ve genel görünümü değerli olan şehir ve doğal bölgelerimizin büyük önemini vurgulamakta ısrarcı olmayı diliyoruz. Şunu da söylemeliyiz ki kendi gelenek ve görenekleri olan, hafızaları kendine özgü bir folklor ile donatılmış olan ve yaşama tarzı belirli ayarlara uyum sağlayan her insan, korunması gereken sosyal bir hazinedir.

Ulusal mirasımızın geniş tanımı, medeniyetimizin sadece bireysel değil aynı zamanda daha geniş tarihi, kültürel ve geleneksel bileşeni olan tüm elementlerini içerir. Ya da daha basit tanımıyla insanın çevresine uyum sağlama örneği olarak.

Mirasın bu kavramı insan topluluğu ve doğanın etkileşiminin bir sonucu olarak tanımlanabilecek kültürel görünüm fikrini de içerir.

Ulusal mirasın korunması bu ışık altında bu mirasın her bir nesnesini olabilecek en iyi şekilde korumayı amaçlayan çalışma, bilirkşi incelemesi ve fiziksel müdahale olarak incelenmelidir. Bu faaliyet düzgün bir bakım, bütünleşme, tamirat, koruma ve onarım, bozulmayı önleme hususlarını kapsar.

Madde 1

Quebec vatandaşları milli mirasın korunmasında önde gelen korumacılarıdır

Madde 1-a

Quebec vatandaşları en başta kendi miraslarını korumada bireysel sorumluluk hissederler. Onların değerini takdir etmede, tam önemini anlamada ve korunmasına katkıda bulunmada yapabilecekleri her şeyi yapmalıdırlar.

Madde 1-b

Bu bireysel sorumluluk seçilmiş temsilciler ya da işbirlikçi ya da kurumsal yöneticiler tarafından topluluk adına alınan tüm kararlarda ifade bulmalıdır.

Madde 2

Ulusal miras topluma ait bir hazinedir. Değerlidir ve yenilenemez.

Madde 2-a

Ulusal miras gelecek nesillerin faydası için korunmalı, muhafaza edilmeli ve geliştirilmelidir. Bu hazine bize ait değildir, bize emanet edilmiştir ve bizden sonrakilere aktarılmalıdır. Bu durumda bu mirası düzgün kullanmalı ve korunmasını sağlamalıyız.

Madde 2-b

Mali, finansal ve yönetsel sistemler gibi tüm hukuk ve düzenlemeler ulusal mirasın korunması ve geliştirilmesini sağlamalıdır. Bu faaliyetler topluluğun ilk resmi temsilcileri olan belediyelerce yerel düzeyde başlatılmalıdır.

Madde 2-c

Ulusal miras quebec halkının mülkiyetinde kalmalıdır ve kültürel varlıkların kökenleri olan yerlere ait olduğunun farkına varılmalıdır.

Madde 2-d

Ulusal mirasın korunmasında ve geliştirilmesinde ve gelecek nesillere aktarılmasında, özgünlüğe özellikle önem verilmelidir. Bu eylem yerel yönetim düzeyinde başlatılmalıdır, çünkü yerel yönetimler, hukuki açıdan topluluğun en temel temsilcilerdir.

Madde 3

Ulusal miras bilgisi onun korunması için ön koşuldur

Madde 3-a

Bu bilgiyi sağlamak için tüm uygun şartlar sağlanmalıdır. Herhangi bir faaliyet düzenlenmeden önce gerekli olan güncel arşiv ve uzman incelemesi sağlanmalıdır.

Madde 4

Ulusal miras, kamu alanında karşılıksız olarak tanınmalıdır.

Madde 4-a

Disiplinler arası ekipler, mirasımızın milli, bölgesel ve yerel düzeyde kültürel, tarihi, doğal, sosyal ve estetik önemine değer biçmelidir.

Madde 4 b

Her tarihi dönemin önemli katkısına saygı duyulmalıdır.

Madde 5

Ulusal mirasın korunması bakım, koruma ve geliştirme ister.

Madde 5 a

Ulusal mirasın korunması öncelikle devamlı bakımlarla sağlanmalıdır.

Madde 5 b

Kültürel varlıkların geliştirilmesi gerekli bir önem taşır. Bu geliştirme onların erişilebilir ve kullanışlı olması ve hatta gerektiğinde Quebec halkının günlük hayatına bütünleştirmenin mümkün kılınması gibi ölçütlere de hizmet eder.

Madde 5 c

Ulusal mirası korumak için yapılan her etkinliği (kültürel mirası) özgün haliyle muhafaza etmek üzere tasarlanması gerekir. Varsayımlara dayanan yeniden inşa çalışmalarından kaçınılmalıdır.

Madde 5 d

Bu kültürel varlıkların geliştirilmesi, onların gelecek nesillere aktarılması ve sürerli bir şekilde korunmasını sağlamak üzere, kolaylıkla uygulanabilir bilgilerin yayılması şeklinde izlenmelidir.

Madde 6

Ulusal mirasa her alanda öncelik verilmelidir.

Madde 6 a

Ulusal mirası ilgilendiren mevzuatlara diğer her mevzuatın üstünde öncelik verilmelidir.

Madde 6 b

Ulusal mirasın korunması ve geliştirilmesi ile ilgili ilkeler tüm kalkınma planları içinde öncelik sahibi olmalıdır.

Madde 6 c

Binaların, grup yapıların ve peyzajın mirasımız için önemi fark edildiğinde diğer tüm çevreye göre bunlara üstünlük verilmelidir. Bu önem, o çevrenin değişikliği için kesin etmen olmalı ve miras nesnesinin uyarlaması, bütünlüğü ve takdiri sağlanmalıdır.

Madde 6 d

Kendi içinde yaratıcı olması gereken çağdaş ilaveler, renk uyumu, doku, oran dolgulu ve boş alanların desenleri ve genel kompozisyonla bütünleşmeli ve ahenk sağlamalıdır.

Yeni bina yapılması planlanan alanların arkeolojik analizlerinin yapılması gerektiği unutulmamalıdır gerekli yerlerde eski yaşam ve yapı kalıntıları ile ilgili gözlem yapıp bu alanda koruma yapılmalıdır.

Madde 7

Halk ulusal mirasın korunması ile ilgili alınacak her türlü karara katılmada yasal hakka sahiptir

Madde 7 a

Mirasımızı korumak ile ilgili faaliyetlerle ilgili kişilerin mirasla ilgili bilgiyi yaymak, fikirlerin dolaşımını sağlayan yöntemleri tamamlamak, halk katılımı ve mirasımızın korunmasını teşvik etmek gibi bir sorumluluğu vardır.

Madde 7 b

Ulusal miras belirli faaliyetlerden etkilendiğinde bu faaliyetten sorumlu olanlar vatandaşlara danışmalı ve onları faaliyetin kapsamı ile ilgili bilgilendirmelidirler.

Bu faaliyetlerle ilgili belgeler halk tarafından ulaşılabilir olmalı ve uzman olmayanların da anlayabileceği şekilde hazırlanmış olmalıdır.

Dahası, bu faaliyetlerin geliştirilmesi ile ilgililer halkın görüşlerini not etmek gibi uygun danışma yöntemleri geliştirmelidirler. Bu yöntemler özellikle halk duyularını, bilgilendirme toplantılarını ve sergileri içerir.

Madde 8

Mirasımızın canlanması süreci, özgün kimliğinin, bütünlüğünün ve kültürel değerlerin korunması ve hatta geliştirilmesi amaçları ile uyumlu olmalıdır.

Madde 8 a

Mirasımız, topluma faydası olan ve bitirilmiş yapıların, alanların, arazilerin doğası ve yapısı ile uyumlu işlevleri sürdürecektir ve ortaya koyacak şekilde kullanılmalıdır. Mirasımızı kullanmada onun bulunduğu toplumun ekonomik ve sosyal aktivitelerine uyumlu oluşunu göz önünde bulundurmalıyız.

Madde 8 b

Mirasımızın herhangi bir bölünmeye ya da bozulmaya uğramadan sürekli kullanımını teşvik etmeliyiz.

Madde 8 c

Miras materyalinin yeni bir kullanımına karar verdiğimizde onun diğer önemli karakteristiklerinin korunmasını sağlamalıyız.

Zorunlu kılınan bütün değişiklikler geri dönüştürülebilir nitelikte olmalıdır.

Madde 8 d

Miras materyali ile ilgili yeni işlev seçiminde aşırı kullanma sonucu bozulmasına imkân vermekten kaçınılmalıdır.

Madde 9

Mirasımızın dinamik ve işlevsel karakterinin korunması, o mirasın bütünleşmiş parçası olan ve onun korunmasına ve canlılığına katkıda bulunan yerel sakinlerce sağlanır.

Madde 9 a

Mirası kullanmada müze ve turistik merkezlerin yapay hayatındansa onu günlük hayata dâhil etmeyi tercih etmeliyiz. Geleneksel uğraşlar tercih edilmelidir. Sakinlerin meşru amaçları ve ihtiyaçları mirasın kendine has kullanımından farklı bir kullanım kabul etmeyi gerektirse bile buna her durumda saygı duymalıyız.

Madde 9 b

Başka bir deyişle yerel nüfusun yerleşik haklarına saygı duymayı teşvik etmek gereklidir. Yapıların, yerleşme işlevine diğer kullanım seçeneklerine göre öncelik verilmelidir.

Madde 10

Eğitim kurumlarımız herkesin ulusal mirasın korunmasında sorumluluk alması fikrini teşvik etmelidir.

Madde 10 a

Eğitim sistemimiz insanların onun değerinin farkında olmasını ve koruma ihtiyacı duymasını sağlamak amacıyla mirasımıza ait bilgiyi yayınlayıp öğretmelidir.

Madde 10 b

Eğitim sistemimiz geleneklerin aktarılmasını sağlamalı ve mirasımızı muhafaza etmek üzere çalışabilecek esnaf, sanatkar ve teknisyen gibi mesleklerin eğitimini teşvik etmelidir.

Madde 10 c

Aile, gazeteler, dergiler, radyo, televizyon ve bunun gibi diğer eğitim araçları da mirasın korunması eğitiminde üzerlerine düşeni yapmalıdır. Özellikle, miras uygulamacıları ve uzmanlar bilgilerini iletişim yolu ile halkın geneline ulaştırarak farkındalığı arttırmalıdır.

Öğrenci Çevirmen: Şelale Dahyan

Öğrenci Proje Asistanı: Yaşar S. Yıldırım